

«Νέα Γεωργία – Νέος Συνεργατισμός

Προς ένα σύγχρονο υπόδειγμα συνεταιρισμών για τη νέα γενιά»

Εισηγητής: Μάρκος Καφούρος

Θέμα: Προκλήσεις για τους Συνεταιρισμούς.

Στην Ελλάδα η Συνεταιριστική συνείδηση έχει βαθιές ρίζες που χάνονται στα χρόνια της τουρκοκρατίας. Στα νεώτερα χρόνια η Αγροτική Μεταρρύθμιση του Ελευθέριου Βενιζέλου στηρίχθηκε στην ίδρυση Συνεταιρισμών και Επιμελητηρίων. Είναι η εποχή (1911) που στη Σαντορίνη ιδρύεται το «Ταμείο Προστασίας Οиноπαραγωγής Θήρας», το οποίο το 2013 μετονομάστηκε σε «Ταμείο Αμύνης Οиноπαραγωγής Θήρας και Θηρασίας». Βάσει του Νόμου 359/1947 περί τροποποίησης του Ταμείου Αμύνης Οиноπαραγωγής Θήρας και Θηρασίας και του Νόμου 602 περί Συνεταιρισμών, μετατρέπεται σε Ένωση Αναγκαστικών Συνεταιρισμών, που μεταγενέστερα μετονομάστηκε «Ένωση Συνεταιρισμών Θηραϊκών Προϊόντων» (Ε.Σ.Θ.Π.).

Παρότι βάσει του Νόμου υπάρχει η αναγκαστικότητα της εγγραφής των ενεργών παραγωγών στους τοπικούς Πρωτοβάθμιους Συνεταιρισμούς, τα μέλη αυτά έχουν υποχρέωση να παραδίδουν στον Συνεταιρισμό κατ ελάχιστο το 25% της παραγωγής τους, γεγονός που έδινε τη δυνατότητα ανάπτυξης και ιδιωτικών επιχειρηματικών μονάδων, όπως οινοποιεία, κονσερβοποιεία τομάτας και άλλα.

Στα πλαίσια αυτά λειτούργησαν στη Σαντορίνη προ και μεταπολεμικά οκτώ ιδιωτικά εργοστάσια τοματοπολτού ένα Συνεταιριστικό το ΣΑΝΤΟ, καθώς επίσης και ένα Συνεταιριστικό οινοποιείο, πλαισιωμένο από ολίγα ιδιωτικά οινοποιεία και εκατοντάδες μικρές κάναβες των αμπελουργών.

Χρονιά ορόσημο στη σύγχρονη ιστορία της Σαντορίνης είναι η χρονιά του μεγάλου σεισμού 7,5 R του 1956. Το νησί ισοπεδώθηκε, εγκαταλείφθηκε από την πλειοψηφία των κατοίκων, έκλεισαν στο σύνολό τους οι περισσότερες ιδιωτικές αγροτοβιομηχανίες και έμεινε σχεδόν μόνη η Ένωση Συνεταιρισμών να κρατά όρθια το αμπέλι, το χωράφι, το Ασύρτικο και το τοματάκι με τη φάβα και τους παραγωγούς που ξέμειναν στο νησί.

Στα πέτρινα αυτά χρόνια η Ένωση όχι μόνο κράτησε Θερμοπύλες, αλλά και με στοχευμένες ενέργειες σε ημερομηνίες ορόσημο, θα λέγαμε ότι **αντιμετώπισε τις προκλήσεις της εποχής εκείνης**, που φαίνεται να έχει

πολλές ομοιότητες με την σημερινή εποχή και κατάφερε να βάλει τις βάσεις του σύγχρονου θαύματος του κρασιού της Σαντορίνης, αλλά κυρίως να δημιουργήσει ένα συνεταιρισμό πρότυπο για τα Ευρωπαϊκά δεδομένα.

- Τέλη δεκαετίας του 1960, αρχές δεκαετίας του 1970, η Ε.Σ.Θ.Π. σε συνεργασία με το Υπουργείο Γεωργίας και την κα Κουράκου κατοχύρωσε τον οίνο ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ Ονομασίας Προέλευσης Ανωτέρας Ποιότητας (Ο.Π.Α.Π.).
- 1985. Η Ένωση Συνεταιρισμών κάνει την πρώτη εμφιάλωση σύγχρονου κρασιού με την ονομασία ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ ΟΠΑΠ, που αφήνει στην αγορά άριστες εντυπώσεις.
- Το 1989 ξεκινάει η κατασκευή του νέου οινοποιείου της, του πρώτου σύγχρονου στη Σαντορίνη που ήταν το μεγαλύτερο και το πιο σύγχρονο της εποχής σε όλα τα Βαλκάνια.
- Το 1992 η Ένωση Συνεταιρισμών από κοινού με τα ντόπια οινοποιεία συστήνουν τον Διεπαγγελματικό Σύνδεσμο Οίνων ΟΠΑΠ ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ, που βάζει τις βάσεις συνεργασίας των οινοποιείων και τις κοινές προσπάθειες προβολής του κρασιού Σαντορίνης.
- 1999. Ξεκινάει η λειτουργία του Οινοτουριστικού κέντρου της Ένωσης που αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα σημεία αναφοράς της Σαντορίνης του τουρισμού και της παραγωγής. Σήμερα αποτελεί το κορυφαίο σε επισκεψιμότητα οινοτουριστικό κέντρο της Ελλάδος.
- 2001. Η Ένωση Συνεταιρισμών δημιουργεί φυτώριο αυτόριζων μοσχευμάτων αμπέλου και ξεκινάει η πρώτη συστηματική αναδιάρθρωση του ιστορικού αμπελώνα της Σαντορίνης.
- 2002. Η Ένωση Συνεταιρισμών ενώνει τις δυνάμεις της με την κυρία Κουράκου και κατοχυρώνουν στην Ε.Ε. την ονομασία του Βινσάντο, κόντρα στην ισχυρή αντίδραση των Ιταλών.
- 2010. Η Ένωση Συνεταιρισμών σε συνεργασία με το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών και τον καθηγητή κο Χαρουτουιάν συντάσσουν τον φάκελο της φάβας και κατοχυρώνουν τη φάβα ως ΠΟΠ προϊόν στην Ε.Ε.
- 2012. Στην κορύφωση της οικονομικής κρίσης, η Ένωση Συνεταιρισμών Θηραϊκών Προϊόντων συνεργάζεται με μεγάλη ιδιωτική οινοποιητική επιχείρηση της Βορείου Ελλάδος στον τομέα των πωλήσεων των κρασιών της. Αποτελεί ίσως την πρώτη και σημαντικότερη συνέργεια μεταξύ του Συνεταιριστικού χώρου και του ιδιωτικού τομέα, αποδεικνύοντας στην πράξη ότι οι συνεταιρισμοί δεν είναι συνώνυμα της «ρεμούλας» και ότι

οι ιδιωτικές επιχειρήσεις δεν είναι συνώνυμα της «αρπαχτής», αλλά υπάρχει και η υγιής επιχειρηματικότητα με πολλά περιθώρια για αμοιβαία συνεργασία και ανάπτυξη.

- 2013. Η Ένωση Συνεταιρισμών εντάσσει το τοματάκι Σαντορίνης στον κατάλογο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των ΠΟΠ προϊόντων και έτσι έγινε το 101ο προϊόν ΠΟΠ της Ελλάδας.
- 2015. Η Ένωση Συνεταιρισμών εκ βάθρων αναστυλώνει το παλιό εργοστάσιο ΣΑΝΤΟ και δημιουργεί τις προϋποθέσεις συνέχισης της καλλιέργειας της Σαντορινιάς τομάτας διασώζοντας ένα σημαντικό κτήριο, μνημείο αρχιτεκτονικής της βιομηχανικής περιόδου μετά τον πόλεμο.
- 2018. Ξεκινάνε οι εργασίες ανασύλωσης και δεύτερου παλιού τοματάδικου στη Βλυχάδα Σαντορίνης.
- 2019. Οι αμπελουργοί της Σαντορίνης πληρώνονται με τιμή βάσης για το σταφύλι Ασύρτικο 4,5 ευρώ το κιλό, η τιμή του οποίου διαμορφώνεται και από το διανεμηθέν πλεόνασμα του Συνεταιρισμού.

Αδιαμφισβήτητα οι Συνεταιρισμοί υπερτερούν ως παραγωγικές δραστηριότητες, έναντι όλων των άλλων μορφών δραστηριοτήτων, καθώς υπερέχουν σε όλους τους τομείς (διοίκηση, έλεγχος, παραγωγή, ανάπτυξη). Οι συνεταιρισμοί καλύπτουν εκτός από τις οικονομικές ανάγκες των μελών τους, καλύπτουν εξίσου και τις κοινωνικές και τις πνευματικές τους ανάγκες. Δυστυχώς στη χώρα μας παθογένειες που σε μεγάλο βαθμό σχετίζονται με την εμπλοκή της πολιτικής στη δομή και στη δράση των συνεταιρισμών, οδήγησαν τους συνεταιρισμούς στην εξαθλίωση, με συνέπεια η έννοιά τους να γίνει συνώνυμο αρνητικών λέξεων και εικόνων.

Υπάρχει ανάγκη θεσμοθέτησης ενός σταθερού νομοθετικού πλαισίου, (ήδη έρχεται προς διαβούλευση ο τρίτος νόμος περί συνεταιρισμών, δυστυχώς σε χρονικό διάστημα, μικρότερο από μια δεκαετία). Ο νόμος περί Συνεταιρισμών θα πρέπει να έχει σταθερές, να είναι βασισμένος στις Συνεταιριστικές αρχές και όχι αντικείμενο ιδεοληψίας του εκάστοτε συντάκτη.

Οι Συνεταιρισμοί έχουν συμμετοχή σε όλα τα στάδια μιας παραγωγικής δραστηριότητας, Διοίκηση, Παραγωγή, Μεταποίηση, Μάρκετινγκ, Εμπορία, συνεπώς οι προκλήσεις σήμερα που έχουν να αντιμετωπίσουν απαντώνται σε όλα αυτά τα στάδια.

- Ικανή Διοίκηση, με δημοκρατικές διαδικασίες και διαφάνεια στη λήψη αποφάσεων, με μέριμνα για τα μέλη του Συνεταιρισμού.
- Στελέχωση προσωπικού με στελέχη που έχουν επιστημονική και άρτια τεχνική κατάρτιση.
- Εκπαίδευση των μελών στις σύγχρονες παραγωγικές τεχνικές, με σεβασμό στο περιβάλλον, στον καταναλωτή και χρήση της τεχνολογίας (επικοινωνίας, πληροφόρησης, τεχνικής νοημοσύνης, ρομποτικής κλπ).
- Συνεργασίες με εκπαιδευτικά και ερευνητικά κέντρα.
- Αξιοποίηση της βιοποικιλότητας και των ποιοτικών τοπικών παραδοσιακών καλλιεργειών.
- Θωράκιση της παραγωγής, με τα απαραίτητα θεσμικά και πιστοποιητικά ανωτέρας ποιότητας.
- Σχεδιασμός καινοτόμων προϊόντων με ισχυρή ταυτότητα (brand name) μέσα από σύγχρονες μεθόδους προβολής.
- Συνεργασίες κλίμακας, αγροτοδιατροφικές συμπράξεις, συνεργασίες με τον τουρισμό, για την προώθηση της παραγωγής.

Κλείνοντας, η μεγαλύτερη κατά την άποψή μου πρόκληση των συνεταιρισμών σήμερα, και σε εφαρμογή των αξιών των Συνεταιρισμών, είναι η ανάγκη να γίνουν οι Συνεταιρισμοί συνώνυμα της ποιότητας, παράγοντας ασφαλή και ποιοτικά τρόφιμα, μέσω της προστασία της βιοποικιλότητας, με την εφαρμογή ήπιων καλλιεργητικών πρακτικών, με την ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων και τον απαραίτητο σεβασμό στο περιβάλλον.

Να πείσουν ότι μπορούν να έχουν τον πρώτο λόγο, στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, που φαίνεται να αποτελεί την πιο σοβαρή απειλή για τον ίδιο τον πλανήτη μας